

X

Изх.№

ДО
Г-Н РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
49-ОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДО
Г-Н ЙОРДАН ЦОНЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ

ДО
Г-ЖА ДЕНИЦА САЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ТРУДА,
СОЦИАЛНАТА И
ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА

***Относно:** Становище по Законопроект за държавния бюджет на Република България за 2024 г., № 49-302-01-76 от 24.11.2023 г.*

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ЖЕЛЯЗКОВ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ЦОНЕВ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО САЧЕВА,**

Законът за държавния бюджет на Република България и предвидените в него размери на финансовата подкрепа имат определящо значение за правата на хората с увреждания и за възможностите да водят достоен и независим живот.

Чрез включените в нормативния акт параметри е възможно както да бъдат подкрепени усилията на хората с увреждания в желанието и правото да се включат в обществото, така и да бъде допуснато неравно третиране и разделение на определени

групи от хората с увреждания и по този начин да бъдат нарушени основни принципи на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

Във връзка с изложеното, с оглед постъпващите жалби в институцията, на основание чл. 9 ал. 6 от Правилника за организацията и дейността на омбудсмана, предоставям на Вашето внимание становище по Законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2024 г.

1. Актуализацията на размера на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст, регламентирани в чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца

Актуализацията на размера на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст, регламентирани в чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД) е дълго чакана стъпка от семействата на децата с увреждания.

След изразените от омбудсмана становища в чл. 63, ал. 15 от Законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2024 г. е предвидено увеличение на средствата, което несъмнено ще бъде в подкрепа на засегнатите граждани.

В качеството си на омбудсман и застъпник за правата на хората с увреждания бих искала да обърна внимание на другата препоръка на институцията, която е от съществено значение да бъде изпълнена, а именно – за въвеждане на механизъм за автоматичното актуализиране на средствата.

Следва да се акцентира, че без механизъм за автоматично осъвременяване инфлация няма да се осигури необходимата предвидимост, гъвкавост при инфлация, както през последната година, адекватност на помощите, като водещи при определянето на техния размер ще бъдат не потребностите на децата с увреждания, а приоритетите и желанието на отговорните органи.

С оглед ангажиментите на държавата ни по редица международни актове, сред които Конвенцията на ООН за правата на детето и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и Хартата на основните права на ЕС, отново обръщам внимание на механизмите за определяне на размерите на месечната финансова подкрепа и целевата финансова подкрепа за хората с трайни увреждания над 18-годишна възраст по чл. 69 от Закона за хората с увреждания, както и размерите на различните социални помощи след последните положителни действия за изменения в Закона за социално подпомагане, обн. ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 01.06.2023 г. Всички тези социални плащания са обвързани с линията на бедност, която е динамичен показател.

Във връзка с изложеното и като подчертавам, че подкрепата на децата с увреждания следва да бъде съобразена с техните потребности, най-добрия им интерес и международните актове, по които държавата ни е страна, отправям препоръка да бъде разгледан поставеният проблем, като бъдат взети мерки за въвеждане на механизъм за актуализиране на месечните помощи по чл. 8д от ЗСПД в Законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2024 г.

2. Проблем с начина на определяне на размера на данъчните облекчения в чл. 18 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ)

Сериозен проблем, който не намира решение в Законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2024 г., е размерът на данъчните облекчения по чл. 18 в Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ).

Следва да се отбележи, че определените 7920 лв., с които се намалява сумата от годишните данъчни основи по чл. 17 от ЗДДФЛ за лица с 50 и с над 50 на сто намалена работоспособност, не са актуализирани от 2008 г.

Необходимо е да се подчертае, че към момента на въвеждане на облекчението минималната работна заплата е била 220 лв., като през годините размерът ѝ се е увеличил повече от три пъти до 2023 г. За размера на данъчното облекчение обаче не е въведен механизъм за актуализиране.

Подкрепата на работещите хора с увреждания по чл. 18 от ЗДДФЛ е от съществено значение за тях и за правата им, тъй като тя им осигурява допълнителна възможност и средства за компенсиране на дефицитите, предизвикани от уврежданията.

В условията на значителна инфлация през последната година и без адекватна актуализация, този механизъм за подкрепа загубва положителното въздействие и с времето се обезсмисля.

Във връзка с изложеното, е от съществено значение да бъдат обсъдени поставените проблеми и да бъдат взети мерки за подходящото им решаване.

За решение на проблема, биха могли да бъдат извършени следните изменения в чл. 18, ал. 1 и 2 от ЗДДФЛ:

(1) Сумата от годишните данъчни основи по чл. 17 за лица с 50 и с над 50 на сто намалена работоспособност, определена с влязло в сила решение на компетентен орган, се намалява със сума, равна на 12-месечния сбор на установената минимална работна заплата за страната, включително за годината на настъпване на неработоспособността и за годината на изтичане срока на валидност на решението, умножена с коефициента по ал. 2.

(2) Месечната данъчна основа по чл. 42, ал. 2 за доходи от трудови правоотношения на лица с 50 и с над 50 на сто намалена работоспособност се намалява със сума, равна на установената минимална работна заплата за страната, включително за месеца на настъпване на неработоспособността и за месеца на изтичане срока на валидност на решението, умножена с коефициент X.

(През 2008 г. съотношението между минималната месечна заплата и сумата, с която се намалява облагаемата данъчна основа е $1/3$, т.е. с сумата може да се изчисли, като към минималната месечна заплата се приложи коефициент 3,0)

3. Проблем с оставянето на гарантирания минимален доход като основа за определяне на размера на целевата помощ по чл. 18 от Закона за военноинвалидите и военнопострадалите

Постъпилите жалби в институцията и извършените проверки показваха, че при извършване на измененията в Закона за социално подпомагане (ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 01.06.2023 г.) за обвързване на размера на социалните помощи по нормативния акт с линията на бедност за страната, не е съобразена необходимостта от изменение и на текста на чл. 18 от Закона за военноинвалидите и военнопострадалите за обвързване на размера на социалните помощи по нормативния акт с линията на бедност за страната, не е съобразена необходимостта от изменение и на текста на чл. 18 от Закона за военноинвалидите и военнопострадалите. По този начин месечната целева помощ на 1946 военноинвалиди с 50 и над 50 на сто загубена работоспособност за телефонни услуги продължава да се определя от размера на гарантирания минимален доход.

Липсата на изменение в нормативния акт в тази му част създава усещане за неравно третиране и за negliжиране на потребностите и правата на уязвима група, която е сред най-бедните в нашето общество.

Решение на проблема е възможно да бъде намерено чрез изменение в Законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2024 г.

4. Проблема с размерите на социалните помощи по ЗСПД

В заключение бих искал искала да обърна внимание и на размерите на социалните помощи по ЗСПД.

Предвидено е увеличение на доходния критерий при определяне правото на достъп до месечни семейни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст съгласно чл. 7 от ЗСПД:

От сегашните 510 лева доходът за член на семейство за получаване на помощи за деца от 1 януари 2024 се предлага да се завиши на 810 лева, като се запазват досегашните размери - 50 лева за едно дете, 110 лева за две деца и 165 лева за семейство с три деца.

Семейства с доходи на член на семейството от 710.01 до 810 лева ще получават 80% от тези суми.

Ръст от 50% се предвижда за помощите за раждане на деца: за първо дете - 375 лева при досегашни 250, за второ дете - 900 лева вместо 600, а за трето - 450.

Следва да се отбележи като положителна тенденция увеличаването на социалните помощи, съгласно Закона за семейните помощи за деца. Но въпреки това за поредна година размерът на месечната помощ за отглеждане на близнати по чл.7, ал. 6 от Закона за семейните помощи за деца, запазва своя размер от 75 лв. Също така размерът на еднократната помощ за близнаци по чл. 6а, ал. 1 от ЗСПД е в размер 1200 лв. за поредна година.

По данни на НСИ за 2022 г- родените близнаци са 2116

Затова смятам че е необходима една нова комплексна, синхронизира и адекватна държавна осигурителна и социална политика, която да търси решения и да предлага мерки в посока борба с бедността и демографската криза, да се работи в посока още повече да се намалят бюрократичните бариери пред гражданите, а размерите на обезщетенията да са съобразени с осигурителния доход и продължителността на осигуряването. Крайно наложително е да се предприемат действия по приемане с приоритет на бюджет, с който проблемите с доходите да бъдат решени и гарантирани, така че гражданите да могат да поемат своите нужди и съответно задължения към държавата и обществото.

С уважение,

**ПРОФ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**